
MAJOR FACTORS THAT INFLUENCE BUSINESS BUYER BEHAVIOR TOWARDS FSC COC CERTIFICATION IN BULGARIA

Tsvetelina Simeonova-Zarkin

University of Forestry, Sofia, Bulgaria, tsvete.simeonova@gmail.com

Emil Kitchoukov

University of Forestry, Sofia, Bulgaria

Nikolay Neykov

University of Forestry, Sofia, Bulgaria

Abstract: Forest certification system aims to ensure and promote economically viable forest management, in compliance with social standards, while protecting the environment. Forest certification is a direct economic instrument to ensure the sustainable use and management of forest resources.

FSC (Forest Stewardship Council) certification is the oldest certification scheme. Since its inception in 1994, FSC certification has grown steadily. It now stretches across 79 countries covering over 180 million hectares of forests worldwide. FSC is considered an important conservation instrument for industry and civil society, a reference point for procurement and investment decision-making, and a model for credible standard-setting for a wide range of other commodities

European countries show significant growth in terms of FSC CoC certificates. Bulgaria is one of the countries with the highest percentage increase in CoC certificates in the recent years.

The article analyses major factors that influence business buyer behavior towards FSC CoC certification in Bulgaria. It aims to give clear view not only how many, how and when companies from the forest sector certify but also why. The following research objectives were set to achieve the stated goal:

- To analyze the current situation and evolution of FSC certification in Bulgaria
- To identify and analyze major factors that influence business buyer behavior towards FSC CoC certification
- To validate the major findings for Bulgarian companies.
- To discuss the obtained results.

The results would contribute to better promotion of the FSC CoC certification scheme and in that way to the promotion of more sustainable management practices and wood products.

Keywords: business buyer behavior, sustainable development, forest certification, marketing research

ОСНОВНИ ФАКТОРИ, КОИТО ВЛИЯТ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ПОВЕДЕНИЕ СПРЯМО СЕРТИФИКАТА FSC СОС В БЪЛГАРИЯ

Цветелина Симеонова-Заркин

Лесотехнически университет, София, tsvete.simeonova@gmail.com

Емил Кичуков

Лесотехнически университет, София

Николай Нейков

Лесотехнически университет, София

Резюме: Системата за сертифициране на горите има за цел да гарантира и насърчава икономически устойчиво управление на горите в съответствие със социалните стандарти, като същевременно защитава околната среда. Сертифицирането на горите е пряк икономически инструмент за осигуряване на устойчиво използване и управление на горските ресурси.

FSC (Forest Stewardship Council) предлага най-старата схема за горска сертификация. От създаването си през 1994 г. FSC сертификацията непрекъснато се развива. Сега тя се простира в 79 страни, обхващайки над 180 милиона хектара гори по целия свят. FSC се счита за важен инструмент за опазване на индустрията и гражданското общество, отправна точка за вземане на решения за възлагане на поръчки и инвестиции и модел за надеждно определяне на стандарти за широк спектър от други стоки.

В страните от ЕС се наблюдава значителен растеж по отношение на сертификатите FSC CoC. България е една от страните с най-голям процент нарастване на сертифицираните компании по FSC CoC през последните години.

Статията анализира основните фактори, които влияят върху потребителското поведение спрямо сертификата FSC CoC в България. Тя има за цел да даде ясна представа не само колко, как и кога се сертифицират компаниите от горския сектор, но и защо. За постигането на гореизложената цел са поставени следните задачи на изследването:

- Да се анализира настоящата ситуация и развитието на FSC сертификацията в България
- Да се идентифицират и анализират основните фактори, които влияят върху поведението на бизнес купувача по отношение на FSC CoC сертифицирането
- Валидиране на основните констатации за българските компании.
- Обсъждане на получените резултати.

Резултатите ще допринесат за по-добро популяризиране на схемата за сертифициране на FSC CoC и по този начин за насърчаване на по-устойчиви практики на управление и продукти от дървесина.

Ключови думи: потребителско поведение, устойчиво развитие, горска сертификация, маркетингови изследвания

1. ВЪВЕДЕНИЕ

От всички природни ресурси в България горите представляват най-голям дял и са първостепенно значение. Те предлагат местообитания за животни и растения и играят основна роля за смекчаване на изменението на климата и други екологични услуги. Общественият ползи от горите, включително за здравето на хората, за отдих и туризъм, са големи, но често се подценяват. Българските гори имат съществен принос за развитието на селските райони и за много региони те са единственият източник на финансови приходи. Понастоящем горската биомаса е най-важният източник на възобновяема енергия за страната.

За да се постигнат тези ползи балансирано, е необходимо да се гарантира устойчиво управление на горите.

Сертифицирането на горите е доброволен инструмент, който използва набор от стандарти за оценка и утвърждаване на практиките на управление на горите. Той гарантира и насърчава икономически устойчиво управление на горите в съответствие със социалните стандарти, като същевременно защитава околната среда. Сертифицирането на горите е пряк икономически инструмент за осигуряване на устойчиво използване и управление на горските ресурси.

Европейският пазар на изделия от дърво става все по-чувствителен към потребителското търсене на сертифицирани продукти. Има ясни пазарни възможности в тази посока за българските компании. Тъй като сертифицирането изисква практиките в управлението на горите да отговарят на регулаторните изисквания, това може да се превърне във важно допълнение към надзорните и регулаторните функции на държавата. Освен това ще подобри прозрачността и управлението в сектора.

FSC (Forest Stewardship Council) предлага най-старата схема за горска сертификация. От създаването си през 1994 г. FSC сертификацията непрекъснато се развива. Сега тя се простира в 79 страни, обхващайки над 180 милиона хектара гори по целия свят. FSC се счита за важен инструмент за опазване на индустрията и гражданското общество, отправна точка за вземане на решения за възлагане на поръчки и инвестиции и модел за надеждно определяне на стандарти за широк спектър от други стоки.

В страните от ЕС се наблюдава значителен растеж по отношение на сертификатите FSC за проследяване на продукцията (CoC). България е с най-голям процент нарастване на сертифицираните компании по FSC CoC през последните години.

Статията анализира основните фактори, които влияят върху потребителското поведение спрямо сертификата FSC CoC в България. Тя има за цел да даде ясна представа не само колко, как и кога се сертифицират компаниите от горския сектор, но и защо. За постигането на гореизложената цел са поставени следните задачи на изследването:

- Да се анализира настоящата ситуация и развитието на FSC сертификацията в България
- Да се идентифицират и анализират основните фактори, които влияят върху поведението на бизнес купувача по отношение на FSC CoC сертифицирането
- Валидиране на основните констатации за българските компании.
- Обсъждане на получените резултати.

Резултатите ще допринесат за по-добро популяризиране на схемата за сертифициране на FSC CoC и по този начин за насърчаване на по-устойчиви практики на управление и продукти от дървесина.

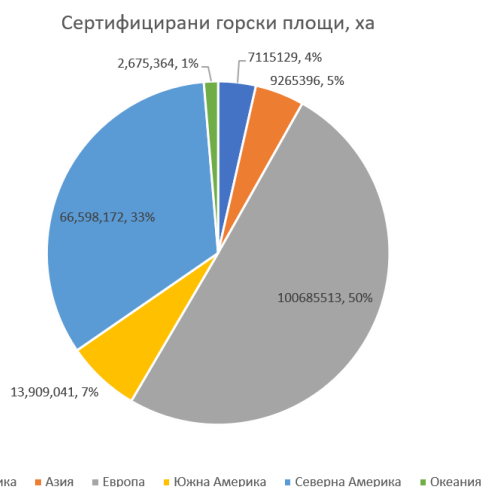
2. РАЗВИТИЕ НА СЕРТИФИКАЦИЯ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Системата за сертифициране на горите има за цел да гарантира и насърчава икономически устойчиво управление на горите в съответствие със социалните стандарти, като същевременно защитава околната среда. Сертифицирането удостоверява, че управлението на горските територии се извършва открито, балансирайки екологичните, икономическите и социалните ползи. FSC споделя широките цели на Европейската комисия за създаване на по-добра глобална система за търговия и управление на дървесината. Той насърчава устойчивото управление на горите, подобрява управлението на горите и поддържа устойчивото потребление.

Към октомври 2019 г. сертифицираните горски територии по FSC възлизат на 200,248,615 ха и са разположени в 82 държави. Както се вижда от фиг. 1 най-много са сертифицираните площи в Европа (50%) и Северна Америка (33%).

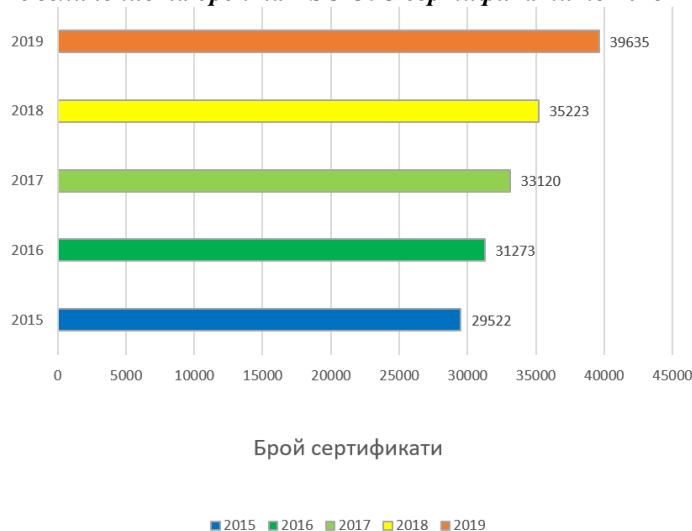
Към октомври 2019г. сертификата за проследяване на продукцията FSC CoC е разпространен в 127 страни и общият брой сертификати възлиза на 39 635. През последните пет години броят на FSC CoC сертификатите се е увеличил с 34% (фиг. 2).

Фиг. 1 Разпределение на сертифицираните горски територии по FSC по континенти



Източник: Обобщена информация от доклад на FSC, октомври 2019

Фиг. 2 Увеличение на броя на FSC CoC сертификатите 2015-2019 г.



Източник: Обобщена информация от доклади на FSC за 2015-2019 г.

В България горските територии са около 37% от територията на страната. Сертифицирането на горите в България е доброволен инструмент, който се администрира чрез оценка и валидиране на практиките на управление на горите, като се използва набор от стандарти. Първите горски сертификати са получени през 2006 г. в страната.

В България има две системи за сертифициране на горите, предлагани на пазара - FSC и PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification).

Към октомври 2019г 25 предприятия за управление на горите са получили сертификат за управление на горите FSC в България. Общият размер на сертифицираните горски територии е 1,456,393ха. Броят на сертификатите FSC CoC в страната е 478. На фиг. 3 е показано как се увеличава броя на получените FSC CoC през последните 5 години.

Фиг. 3 Увеличение на броя на FSC CoC сертификатите 2015-2019 г. в България



Източник: Обобщена информация от доклади на FSC за 2015-2019 г.

Таблица 1 показва как по отношение на сертификатите на CoC европейските страни показват значителен растеж, като водеща в това отношение е България, която е добавила 266 сертификата за последните две години, което е увеличение с 125%. За периода 2015-2017 г. най-голямо е било увеличението на получените сертификати в Румъния (+ 225), следвана от от Русия (+ 130). В изследвания период 2017-2019г. се вижда, че има значително процентно увеличение на сертификатите FSC CoC в Гърция и Турция, които са близки и важни пазари за продукти от дървесина за България.

Таблица 1. Сертификати на FSC CoC: Страни с най-голям растеж, 2017–2019 г.

Страна	Брой сертификати 2017	Брой сертификати 2019	Увеличение, %, спрямо 2017
България	212	478	125
Бангладеш	75	148	97
Беларус	113	216	91
Китай	5367	8812	64
Индия	392	643	64
Тайланд	129	207	60
Турция	280	444	58
Украйна	195	304	56
Гърция	71	109	54
Виетнам	566	807	43
Русия	439	629	43
Португалия	254	324	28
Полша	1613	2038	26

Сърбия	162	199	23
Румъния	621	730	18
Испания	902	1067	18

Източник: Обобщени данни от докладите на FSC за октомври 2017 и октомври 2019

4. ОСНОВНИТЕ ФАКТОРИ, КОИТО ВЛИЯТ ВЪРХУ ПОВЕДЕНИЕТО НА БИЗНЕС КУПУВАЧА ПО ОТНОШЕНИЕ НА FSC СОС СЕРТИФИЦИРАНЕТО

Най-важната категория от ползвателите на сертификата FSC CoC са бизнес ориентирани частни компании. Лучио Брото и Давиде Петенела (2) обобщават следните основни причини, които мотивират тази категория да се сертифицира:

- Да задържи и подобри пазарен достъп/дял, да придобие позитивен и достоверен „зелен“ имидж и репутация.
- Да се постигне по-добра цена за сертифицираните продукти и да се намалят бизнес рисковете.
- Да се засили ефективността и капацитета и за спечелване на политическо признание и влияние.
- Да се осигури добър имидж и репутация, особено при големите дървопреработватели, които са подложени на повече обществен натиск в сравнение с малките и средни компании.
- Да се привлекат инвеститори, които са екологично отговорни.
- Да се отговори на натиска от страна на заинтересованите страни по отношение на опазването на околната среда.

Много често повечето от гореизброените мотиватори са повече очаквания, отколкото реални последици от сертификацията. Финансовите ползи са противоречиво дискутирани в литературата като проучванията показват, че по-вероятно е да има такива в дългосрочен план, отколкото в краткосрочен.

По-добрата цена за сертифицирани продукти от дървесина също е силно дискутирана през последните години като емпиричните данни отново са противоречиви.

Въпреки недостатъчното надеждна информация относно директните и индиректните икономически резултати, много са разпознатите фактори, които имат отношение към мотивацията на компаниите да се сертифицират: пазарни условия, разходи за сертификация, държавна политика, отношение и практики, обща запознатост и организационен капацитет на сертифициращата се организация.

На всеки две години FSC провежда глобалното проучване на пазара, за да придобие по-добро разбиране за това как сертифицирането на FSC се възприема от притежателите на сертификати и притежателите на промоционални лицензи.

Наскоро сертифицирали се компании (сертифицирани от по-малко от година) са запитани защо са избрали FSC. Основните причини, които са посочили са: изискване на клиентите, конкурентно предимство и подобрен пазарен достъп. Като цяло, да се отговори на пазарните изисквания е по-силен мотив от комуникирането на социална и екологична отговорност. Интересна промяна от предишното проучване е, че удовлетворяването на нуждите на клиентите е по-важна полза за респондентите в проучването за 2018 г. в сравнение с респондентите през 2016 г., които посочват, че прозрачността и надеждността на тяхната компания са най-важната полза.

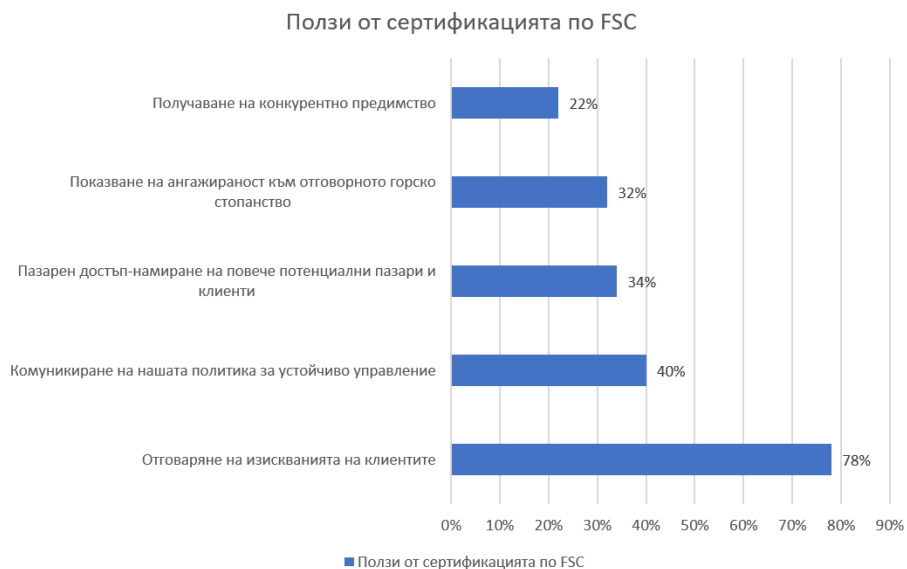
Фиг. 4 Причини за избора на сертификата FSC



Източник: FSC® Global Market Survey Report 2018 Forest Stewardship Council®, 2019

Повечето дългогодишни притежатели на сертификати заявяват, че удовлетворяването на нуждите на настоящите им клиенти е най-важното предимство да бъдат сертифицирани по FSC; последвано от възможност за комуникиране на политика си за устойчиво управление и пазарен достъп до повече потенциални пазари и клиенти. Ползите, отговарящи на нуждите на настоящите клиенти и достъп до пазара - намирането на повече потенциални пазари и клиенти съответстват на основните причини, дадени от наскоро сертифицирани компании по FSC.

Фиг. 5. Основни ползи от сертификацията по FSC.



Източник: FSC® Global Market Survey Report 2018 Forest Stewardship Council®, 2019

По получени данни от проведени интервюта с експерти (водещи одитори по FSC и консултанти) основната причина, поради която компаниите се насочват към сертификата FSC CoC е удовлетворяване на изискванията на клиентите. По това българските компании следват световните тенденции. Това се налага на все повече компании, които работят за външни пазари. Горската промишленост продължава да бъде от малкото български промишлености с положителен търговски баланс, при който експорта надвишава вноса. Това обяснява силното развитие на сертификацията по FSC CoC в страната ни. Трябва да се отбележи, че в два от основните ни пазари за продукти от дървесина – Турция и Гърция също се наблюдава тенденция на бързо нарастване на броя на сертифицираните организации по FSC CoC.

Друг силен мотиватор и основна причина за сертифициране по FSC CoC за компаниите, които имат в обхвата на дейността си добив на дървесина са регулаторните изисквания. От гореизложения литературен преглед се вижда, че това не е често срещан мотив в световен мащаб и можем да го отнесем като специфично за страната ни.

В България има законово изискване дърводобивните фирми, които имат право да участват в търгове за добив на дървесина като местни компании (с предимство) в горски стопанства сертифицирани по FSC или в процес на сертификация, да бъдат сертифицирани. В закона не се уточнява каква точно да бъде сертификацията и част от компаниите избират сертификация по ISO, но тъй като сертификацията по FSC е значително по-евтина и се поддържа по-лесно, все повече компании избират именно нея.

За страната ни могат да бъдат посочени следните основни фактори, които мотивират компаниите да се сертифицират по FSC CoC и обуславят бързото развитие на този сертификат в България:

- Пазарни условия – Компаниите, които работят за западните пазари получават като изискване на своите клиенти да предложат сертифицирани продукти от дървесина. Все повече турски и гръцки компании налагат това изискване също.
- Разходи за сертификация- С навлизането в страната на нови сертифициращи организации и създаващата се конкуренция между тях, разходите за сертификация намаляват значимо и тя става напълно достъпна за българските компании.
- Държавна политика в подкрепа и развитие на горската сертификация за устойчиво управление на горите, които са предимно държавна собственост.

- Достъпни консултантски услуги – Въпреки че повечето компании нямат необходимия организационен капацитет сами да осигурят съответствие с изискванията на стандарта се предлагат достъпни консултантски услуги, които помагат на компаниите да подготвят необходимата документация, процедури и да преминават съответните обучения, така че безпроблемно да си осигурят съответствие със стандарта.

В бъдеще може да се очаква запазване на тенденцията за развитие на FSC сертификацията, макар и с по-забавени темпове.

Авторите планират да продължат изследователската си работа за установяване на икономическите ползи от сертификацията и удовлетвореността на сертифицираните компании чрез проучване с въпросници.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Системата за сертифициране на горите има за цел да гарантира и насърчава икономически устойчиво управление на горите в съответствие със социалните стандарти, като същевременно защитава околната среда. Сертифицирането удостоверява, че управлението на горските територии се извършва открито, балансирайки екологичните, икономическите и социалните ползи.

Напоследък потребителите по целия свят на дървен материал и горски продукти започнаха да търсят доказателства, че дървеният материал и горските продукти на пазара са сертифицирани. В този смисъл сертифицирането на горите се проявява като потенциален пазарен механизъм за насърчаване на по-добро управление на горите. В бъдеще можем да очакваме постоянно нарастващо търсене на продукти от добре стопанисвани гори.

Към момента сертифицираните горски територии по FSC възлизат на 200,248,615 ha и са разположени в 82 държави като 50% от тях се намират в Европа. Сертификатът за проследяване на продукцията FSC CoC е разпространен в 127 страни и общият брой сертификати възлиза на 39 635. През последните пет години броят на FSC CoC сертификатите се е увеличил с 34% като европейските страни показват значителен растеж. България е добавила 266 сертификата за последните две години и бележи най-голямо процентно увеличение - близо 125%.

Основните причини за компаниите да се сертифицират са: изискване на клиентите, конкурентно предимство и подобрен пазарен достъп. Повечето дългогодишни притежатели на сертификати потвърждават, че удовлетворяването на нуждите на настоящите им клиенти е най-важното предимство да бъдат сертифицирани по FSC.

България не прави изключение и основната причина, поради която компаниите се насочват към сертификата FSC CoC е удовлетворяване на изискванията на клиентите. Друг силен мотив, специфичен за българските компании, които имат в обхвата на дейността си добив на дървесина са регулаторните изисквания.

За страната ни могат да бъдат обобщени следните основни фактори, които мотивират компаниите да се сертифицират по FSC CoC и обуславят бързото развитие на този сертификат в България: пазарни условия, ниски разходи за сертификация, държавна политика в подкрепа и развитие на горската сертификация, достъпни консултантски услуги.

БЛАГОДАРНОСТИ

Тази статия е разработена с подкрепата на проект на Лесотехническият Университет, София по договор BG05M2OP001-2.009-0034-C01, финансиран по „ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ“, съфинансиран от Европейския съюз.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

Breukink, G., J. Levin, K. Mo (2015) Profitability and Sustainability in Responsible Forestry - Economic impacts of FSC certification on forest operators, Jürgen Freund / WWF, p.6, p.48

Brotto, L., Pettenella, D., Forest management auditing: certification of forest products and services, NY 2018, ISBN 9781315745985

[Simeonova-Zarkin, T., E. Kitchoukov \(2018\) Forest certification efficiency: analysis of FSC certification benefits and costs in the FME Dospat, Management and Sustainable development, 6/2018 \(73\), pp11-16](#)

http://ec.europa.eu/agriculture/forest/index_en.htm

http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:21b27c38-21fb-11e3-8d1c-01aa75ed71a1.0022.01/DOC_1&format=PDF

Executive Forest Agency, Strategic plan for the development of the forest sector in Republic of Bulgaria 2014-2023

Forest Stewardship Council, A review of Forest Stewardship Council® (FSC®) market developments, statistics, and trends. January 2017

Forest Stewardship Council, Direct benefits, Market Potential of FSC Products. Coming From Smallholder

<https://fsc.org/en/page/facts-figures>

FSC® Global Market Survey Report 2018 Forest Stewardship Council®, 2019 Forestry Operations in Europe,

2010-http://www.cefcoproject.org/fileadmin/cefco/pdf/6-analysis_of_market_demand_of_FSC_products-EN.pdf